

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

60. ÅRGANG

6. OKTOBER.

NR. 36-37

KULTUR OCH MYSTERIUM

Av Sven Stolpe.

För något år sedan besöktes Danmark och Sverige av den franske jesuiten père Daniélou, vilken — i likhet med så många av sina kolleger — visat ett starkt intresse för svensk teologi och nordiska kyrkoproblem. Père Daniélou är både fil. och teol. doktor och en stor kännare av bl. a. Origenes — han har viktiga synpunkter på dennes syn på mystiken — och Gregorius av Nyssa; i sin avhandling om den senare har han bl. a. tagit ställning till biskop Anders Nygrens berömda distinktion mellan eros- och agape-motiven. Det följande anknytes emellertid till père Daniélous skrift, «Culture et mystère», närmast av det skälet att där anförda, frapperande originella tankegångar förefaller i viss grad kunna direkt tillämpas också på nordiska kulturproblem.

Père Daniélou konstaterar till ett börja med att den franska andan avvisar mysteriet. Fransmannan kräver klarhet. «Mina mästare heter Racine, Marivaux, Ingres, som alla har avvisat dunklet», säger Jacques Rivière med ett karakteristiskt franskt tonfall. Detta innebär bl. a. ett faktum, som kanske icke tillräckligt obseverats: religionssurrogaten, som i en så hisklig grad florerar i de anglosaxiska men också delvis i de nordiska länderna, är praktiskt tagit okända i Frankrike. Det har förekommit ansatser: kulturen av förnuftets gudom under revolutionen, positivismens religion etc., men de har alla mycket snart försvunnit. Även sådana fransmän, som med rationalistisk motivering avvisar mysteriet, tillåter inte, att dess plats ockuperas av något slags hemmagjord «parveny-gud», för att citera Daniel Halévy. På germansk botten kan döden, upplösningen, ja, icke-varat bli föremål för ett slags gudomligt respekt, delvis med politiska konsekvenser. I Frankrike är sådant rena och betydelselösa undantag. Père Daniélou är för sitt lands räkning optimist. Han finner, att det finns ett slags föreningspunkt mellan libertiner och jansenister, mellan Montaigne och François de Sales, Vincent de Paul och Molière, kyrkoherden i Ars och Voltaire. från olika utgångspunkter kräver de alla — klarhet. De skiljer sig först på den punkt, där klarheten *måste*

upphöra, därför att den icke kan etableras med förnuftets medel. För rationalisterna öppnar sig där tomrummet, för de kristna möter där Gud. Men de är alla överens om att inga falska gudar skall få släppas in! Detta betyder, att för fransmannen är mysteriet identiskt med det helliga, med religionen. Antingen avvisas all mystik i Frankrike, eller också accepteras det religiösa mysteriet — alla andra former av romantiska, panteistiska och andra mysterier utövar i längden ingen dragning på det franka kynnet. Varje fransk rationalist vet, att «om mysteriets realitet skulle tvinga sig på honom, så skulle detta ske under formen av det kristna mysteriet». Detta ger hela kulturdebatten i Frankrike en helt annan ton än t. ex. i de nordiska länderna. Även rena franska ateister talar med helt annan accent om de kristna mysterierna än sina nordiska kolleger, som gärna, sedan de avvisat kristendomen, i stället faller offer för diverse andra hemmagjorde gudar eller myter. Begreppet politisk myt har skapats i Frankrike, men i själva verket finns det icke något land, som visat sig så kall-sinnigt mot myterna som Frankrike. En mycket typisk fransk tankegång möter, när père Daniélou säger följande, som man ville be nordiska läsare nogga meditera över.

«Jag sade nyss, att de franska kristnas situation är mycket ömtålig. Men deras antiklerikala motståndaras situation är också ömtålig. De bör — det är deras uppgift — hindra kristendomen att degenerera till klerikalism, de har att vaka över att kristendomen håller sig på mattan. Men i detta får de inte gå för långt, de får inte angripen kristendomen i dess levande kärna. De skulle då gå utanför sin uppgift och sätta i fara just vad de vill bevara i sin egenskap av fransmän. Det andliga livets hemlighet i Frankrike är ingenting annat än balansen mellan kristendomen och anti-klerikalismen. Denna komprometteras, när den kristne blir klerikal och den anti-klerikale blir anti-kristen».

I den franska kulturdebatten och dikten urskiljer père Daniélou nu tre huvudlinjer. Hos Proust och

Den gudløse kommunisme fører for tiden en hensynsløs krig mot Kirken og alle Kirkens tilhengere i de totalitære stater i Øst-Europa og i det røde Kina. I Lithauen, Ukraina og Romania er alle katolske biskoper og de fleste prester blitt fengslet eller sendt til Sibir, og de troende er berøvet muligheten til å mota de hellige sakramenter og oppfylle sine religiøse plikter. I andre land, som Jugoslavia, Ungarn og Tsjekkoslovakia, gjøres alt for å skille folket fra dets rettmessige hyrder og gjennomsyre det med kommunismens materialistiske prinsipper. Kirkens rettigheter blir krenket på den mest brutale måte og de troende stett i den største samvittighetsnød.

Når vi nå i oktober samles til rosenkransbønn, vil

vi særlig minnes våre forfulgte brødre og søstre i disse ulykkelige land, der det ikke finnes annen religionsfrihet enn å bøye seg for de gudløse makthavere eller å vandre i fengsel. Som forholdene ligger an, kan vi ikke hjelpe dem på annen måte enn å be for dem, be at Gud må gi dem styrke og utholdenhet. Som apostlene etter Herrens himmelferd flokket seg i bønn omkring Maria i Nattverdsalen, slik må vi nå i denne oktobermåned flokkes om henne og med henne be for våre trosfeller som er i trengsel. Vi er jo alle lemmer på ett og samme legem. Når ett lem lider, da lider alle.

Derfor oppfordrer jeg alle på det mest inntrengende til å vise ekte katolsk sinnelag ved flittig å ta del i den felles rosenkransbønn eller i hvert fall be den privat i samme mening, for at Gud gjennom vår himmelske mor må komme de forfulgte kristne til hjelp og gi verden den ønskede fred og frihet.

På Allehelgens og Allesjeles dag vil vi også på en særlig måte minnes dem som har måttet gi sitt liv for sin tro og be at Gud må gi dem, som trofaste lemmer på de helliges samfunn, den evige krone.

Oslo 29. september 1949

† Jac. Mangers

Ap. Vikar, biskop av Selja

Eluard — han citerar också Rilke, vilken i Frankrike oppleves som en landsman — finner man en längtan till mysteriet, uppfattat såsom ett förlorat tillstånd, en dröm om barndomen, individens eller mänsklighetens. Poesiens uppgift blir att återerövra detta förlorade paradiset till framtiden — vi äger en politisk mytologi vid sidan av den poetiska. Den franska kritikern Robert Kanters har fint utrett, att det är i den politiska framtidsdrömmen som vår tids människor får en utlösning för sina svikna metafysiska behov, sin längtan efter mysteriet. Båda dessa drömmar är emellertid dömda att krossas: de kommer aldrig att förverkligas. Människan kan finna sin frälsning varken i poesiens förtvylade drömmar om det förlorade paradiset eller i politikernas drömmar om det kommande paradiset — däremot kan hon finna den i ett erkännande av sin ställning som skapad varelse, som Guds avbild. Människans metafysiske behov kan aldrig tillfredsställas av någonting annat än den transcendente guden, vilken högmodet aldrig kan nå, men som själv sänker sig ned till de ödmjuka. Människans förhållande till Gud var fullkomligt i paradiset, före syndefallet. Det kommer också att återställas till fullkomlighet den dag, då Kristus återkommer. Men vi befinner oss i ett stadium mellan dessa två. Den sanne mystikern är den människa, som redan i detta liv delvis blir delaktig av paradiset rike. Vad varken poesien i sin gestaltning av det försvunne paradiset eller den revolutionära politiken i sina drömmar om framtidsstaten kan realisera, det kan tron ge. Med kierkegaardske tonfall skildrar père Daniélou dessa tre olika paradiser som tre etapper på människans andliga utvecklingslinje från naturen till anden och från anden till nåden. För att från naturen nå över till anden, från poesien till handlingen, måste man kasta sina drömmar om det förlorade paradiset och sin längtan tillbaka dit. För att från anden nå över till nåden, från den politiska framtids-

drömmen till tron, måste människan göra ett annat offer: hon måste avstå från sin dröm om att själv kunna skapa sig en framtid och att själv vara sitt eget mål. —

Tankegångar sådana som dessa är i Frankrike lätt tillgängliga också för de icke-kristna. När man talar om Frankrikes särställning som kulturland, är det kanske i sista hand detta drag man åsyftar. I andra länder saknas den kulturella enheten — landets odling sönderfaller i skilda och varandra bekämpande strömningar. — Vad förenar svensk frikyrklighet med Stockholmsk kulturradikalism? — De talar två helt skilda språk. Men i Frankrike förstår socialisten och munken varandra på ett helt annat sätt. Båda avvisar religionssurrogaten, den billiga mystiken, de hemmagjorda religiösa myterna. Den franska rationalisten kan vara obarmhärtig och trångsynt men han vet, att om han skall erkänna en annan värld utanför vad han med sitt förnuft redan nu kan överblicka, så måste denne värld vara ett mysterium, som har *verklighet*. Han vet, att det bara finns ett alternativ: antingen finns ingenting alls utanför den råjong förnuftet kontrollerar; eller också finns där det kristne mysteriet.

Vissheten om att det icke finns något tredje alternativ gör Frankrikes kultur trots alla splittringar, enhetligare och mer sluten än någon annan. Det är bland annat därför det för många har känts som en lisa att leva i Frankrike, ett land, där man möter brinnande tro, förenad med största intellektuelle skarp-sinne, samt fanatisk rationalism, förenad med personlig redbarhet — *men däremot sällan eller aldrig dimmiga religionssurrogat, omfattade med sentimentalitet, tillfällig sektvisdom, utformad med fanatisk fari-seism.*

Alu Tholpe

FRIGJØRING FRA TEOLOGENE?

Ranbemerkinger til åndsdebatten.

I sin omtale i Morgenbladet for 16. sept. av dansken Thorkild Bjørnvigs bok om Martin A. Hansens diktning stiller anmelderen Øistein Parrmann opp en rekke betraktninger, «Forløsningen fra nihilismen», og summerer sine inntrykk fra Bjørnvigs analyse med følgende problemstilling:

«Enten er situasjonen konkret den at vårt menneskebilde stort sett er uttømmende beskrevet gjennom naturvitenskapens metoder, og da er nihilismen den eneste konsekvente, noe enhver tenker av litt format like siden Nietzsche har gjennomskuet, og noe verden selv har bevist i store entydige bilder. Eller også har tidens kjettere i dag rett når de — foreløpig med sine kunstneriske organer — mener å kunne påvise at mennesket er et åndsvesen, stilt inn i en moralsk verdensorden hvor der hersker en like urokkelig lovmessighet som i det fysiske, bare av en helt annen art, og hvor begreper som synd, skyld, frihet og ansvar igjen — frigjort fra teologene — bør kunne bli realiteter».

Er problemstillingen så enkel?

V i må se det faktum i øynene at vi ikke kan stanse og, om vi kunne det, ikke burde tenke på å stanse naturvitenskapen fra å fremskaffe et stadig fyldigere dokumentarisk materiale til klarlegging av vårt menneskebilde. Fra forskjellig synsvinkel kan det diskuteres om mennesket egentlig har vunnet noe ved det hissige studium vår tid presterer av menneskesinnet og den tilsynelatende kalde omgang den fører med de innerste naturkrefter. Men noen fare kan a priori ikke konstateres her. Faren for at den menneskelige erkjennelsesevne kan føre mennesket i en redningsløs ulykke er derimot til stede når en faller for fristelsen til å se det foreliggende materiale som uttømmende. Den fare har dessverre alltid vært til stede. Den har skapt og vil skape ørkesløse navlettittere, skape blindgatepanikk og lede mennesker ut i nihilismens mørke.

Men hvor langt naturvitenskapen enn driver det: den kommer hverken fjernere fra eller nærmere inn på den utilgjengelige urkraft bakom naturens vesen. Og hvor mange naturlover og naturkrefter den enn oppdager så blir naturen stående uforandret. Det vil alltid være et ynkelig foretagende å ville prøve å endre dens lover eller piske den inn under menneskelig vilje. Mennesket kan slukke ilden, men ikke endre dens natur: å brenne.

Bak det bildet av mennesket som naturvitenskapen, og støttet på den, psykologien til daglig rører ved, vil alltid de gamle spørsmål bli stående: *Hvor* har naturen sine krefter fra? *Hvem* har ordnet dens lover? *Hvilke mål* skal de tjene — både de fastslåtte og uutforskede lover og krefter?

Målet etter naturvitenskapelige mål er mennesket et ubestemmelig vesen på alle stadier i forskningen. Som naturvesen går det opp i naturens immensurable sum som det som åndsvesen går opp i det irrasjonelle. Like lite som thesen har holdt om «*Homo mensura omnium rerum*» — mennesket som målet på

alle ting — vil noen tingenes realitet kunne brukes som mål på mennesket og definere det. Mennesket er naturvitenskapelig sett immensurabelt likesom naturens eget vesen.

A stanse her, — ved det vitnesbyrd naturvitenskapen kan avlegge om mennesket, ved den mening den kan se i menneskelivets funksjoner — er intellektuelt uredelig. Å søke ut i nihilismens mørke, er ingen løsning, men bedrag og forhastet flukt. Naturen er ikke utspurt før vi har fått svar på energiens siste *hvorfra, hvorfor og hvorhen*. Det menneskelige intellekt, intetgrerende del av vårt menneskebilde, fordrer svar også utover den synbare erkjennelse. Det løfter seg fra det fysiske plan opp til metafysikken. Og på det metafysiske plan har intellektet en utforskningens kamp å føre til tidenes ende like meget som på det fysiske. Det gjelder ikke noe enten-eller. Det er en frukt av materialistisk kultur å ville skille naturen, den fysiske, fra metafysikken. De går begge opp i en helhet som bare kan skues ut fra idéen om *analogia entis*, det fysiske værens analogiske begrepsforhold til det absolutte, tidløse væren.

Det «eller» som hr. Parrmann har observert i Martin A. Hansens diktning gjennom Bjørnvigs prisme kjører bevisstheten over i en slags intellektualisme som sterkt kan minne om Descartes: Et markert skille mellom den *korporlige* substans og den *tenkende* substans, samt en bevisst frykt for teologien.

Det er derfor ikke noe nytt når tenkere i våre dager søker å erstatte teologien med etikken. Det nye er at det ikke er tale om en *bevisst* «frykt for teologien», men at man bevisst *avskriver* den. Tar jeg ikke feil, framgår dette også i Bjørnvigs analyse av Martin A. Hansens diktning og den konklusjon hr. Parrmann utleder. Der skal formes ut en ny etikk bygget på en urokkelig lovmessighet i en moralsk verdensorden. Det er ikke lenger spørsmål om man kan klare seg på ren rasjonell grunn når de moralske spørsmål skal løses, men det gjelder å påvise at man må det. Teologien er definitivt satt på loftet.

D et kan i den anledning være umaken verd å rette søkelyset mot mennesket nettopp som åndsvesen. Naturvitenskapen beskjeftiger seg jo ikke med det. Ånd kan ikke måles. Den kan ikke fanges inn under mikroskopet eller avleses gjennom reagens. Vel kan vi gjennom induksjonen fra naturens manifestasjoner slutte oss til generelle lover og prøve deres verd gjennom deduksjonen. Men bakom lovene tier naturens vesen. Her taler kun mysteriet, det store irritament for den menneskelige fornuft.

Spørsmålet er da om i hvilken grad en kan tale om *realiteter* når man på den ene side ikke kjenner noen tings vesen, men bare aksepterer dem som manifestasjoner av en skjult lovmessighet, mens man på den annen side ikke *må* akseptere dem som en transparen av mysteriet.

I det øyeblikk naturvitenskapsmannen stiller seg dette spørsmål er han ikke lenger bare naturvitenskapsmann, men står i ledtog med filosofen. Sammen vil de som tenkere aldri unngå møtet med mysteriet. Men i det øyeblikk de må stanse ved mysteriet som en realitet, likegyldig enten de kaller det «Ding an sich» som Kant, eller «en soi» som Sartre, om det puttes ned etsteds i underbevisstheten av psykologerne eller spørker bakom teosofenes intuisjoner: den filosoferende vitenskapsmann vil i en eller annen form måtte akseptere mysteriet som et objekt for tanken han ikke kan vifte bort.

Hvorfor og med hvilken rett kan en da lukke seg ute fra teologenes mysterieverden? Utelukke den vitenskap som beskjeftiger seg med tingenes urgrunn par excellence? Som i naturvitenskapens avsløringer av skjulte lover ser nye beviser på Skaperens storhet, som i det menneskelige intellekts erkjennelsesevne nettopp ser beviset for at det en gang, befridd for materiens last, skal kunne erkjenne Gud som han er, ansikt til ansikt?

Nå er det altså ikke til naturvitenskapsmannen vi skal henvende oss om begreper som synd, skyld, frihet og ansvar skal innsettes på ny som realiteter. Ingen har heller sagt det. Men kan filosofene — inklusive psykologene — bestemme dem uten i sterkt relativiserende grad? Har de bevist for verden hva som stikker bakom mennesket som åndsvesen? Deres fortjeneste er at de har påvist en iboende natur hos skapningen til å lyde en indre lovmessighet, men bare de kristne av dem har villet vite om en personlig Gud bakom lovmessigheten. Disse siste er som kjent på talefot med teologene.

Og det er tabu!

Teologene har qua vitenskapsmenn angivelig fått for billig start: De har tilsynelatende uten innvendinger akseptert Gud som altets skaper og styrer og menneskelivets jordiske og evige facit. Så får de for nærværende enten finne seg i å starte med seg selv og verden som alle andre, eller ta til takke med en plass på loftet! Deres ekko i den moderne moraldebatt vil lyde alt ettersom.

Imidlertid forholder sakene seg noe anderledes. Teologen anerkjenner naturvitenskapens positive bidrag til en stadig videre og dypere erkjennelse av mennesket og den verden det fikk seg overlatt, og som bibelforsker er han forpliktet til å trekke de naturvitenskapelige forskningsresultater inn i sin eksegesi. Teologen anerkjenner likeledes filosofens mulighet til gjennom abstraksjon og syntese å kaste lys over de store livsproblemer. Men veien står åpen for ham til å regne med mysteriet som en realitet han ikke kan slippe sine øyne fra om han overhodet vil forstå noe. Også teologen vil mysteriets løsning, men så lenge det står lukket for ham, representerer det et paradoks om et transcendent Logos. Jesus Kristus har stått fram som et slikt paradoks: Ordet er blitt kjød, mysteriet legemliggjort. Det er en realitet så grunnleggende at teologen kan si: Der er en Kraft som er naturens urkilde, og som gjennom naturens lover har åpenbart seg; som er tankens urbilde og som gjennom tanken, Logos, har skapt naturen, som er mysteriets personifikasjon og som gjennom Inkarnasjonens mysterium har kunngjort for menneskene at Gud er virkelighet.

De kristne syn på tilværet skal ikke friste til hovmot. Det innbyr tvert imot til å se på skapningen som et eneste stort mysterium, menneskelivet som et kontinuerlig mirakel. Det teologiske verdensbilde vil derfor nødvendigvis alltid stå som et uferdig bilde. Ingen vil våge å si: Nå er det siste penselstrøk tatt.

Paradoksalt talt er det da også gjennom de ugjenomtrentelige realiteter i naturen at Gud har nedlagt det rikeste og — pedagogisk sett — lettest tilgjengelige bevismateriale for sin egen eksistens og storhet. For den strenge empiriker åpenbarer han seg gjennom naturens uendelighet av ytringssystemer og for den rene intellektualist gjennom åndens ifødte og ubendige trang til å ville kunne binde dem sammen under en tenkt lovmessighet.

Særlig skulle det 20. århundre her ha fått syn for sagn. Nye slør er trukket til side for krefter og lover som skjuler seg bak det fenomenologiske. Og enda utgjør vår viten bare en blek aning av det som kommer. Som barn av atomalderen står vi enda på spebarnstrinnet og har enda ikke riktig lært å grøsse ved tanken på det kommende — når teppet går opp kanskje for siste gang og krigen løsnar mellom de konstituerende krefter i universet. Resultatet kan bli det universelle mørke. Men hvem skal registrere resultatet? Det er bare spørsmål om hvor mange forinner har erkjent realiteten i beretningen fra Genesis om det skjebnesvangre i å ete av Kunnskapens tre! Samt har erkjent at mennesket er et åndsvesen stilt inn i en moralsk verdensorden hvor der hersker en like urokkelig lovmessighet som i det fysiske, bare av en helt annen art, og hvor begreper som synd, skyld, frihet og ansvar igjen er blitt realiteter — til tross, vil jeg si, for teologene.

Ivar Hansteen Knudsen.

DET HELLIGE ÅR

Verdenskongress for legapostolatet.

Komiteén for Det hellige År har nettopp kunngjort at det i desember som en avslutning på Det hellige År vil bli holdt en verdenskongress for legapostolatet i Rom. Dermed vil en lang rekke kongresser og konferanser som vil bli holdt i Rom til neste år, avsluttes. Terminen for flere av disse kongresser er ennå ikke endelig fastlagt. Det er likevel kunngjort at det vil bli holdt konferanser av journalister, sosialarbeidere og sykesøstre og at det på internasjonale sammenkomster vil bli holdt foredrag om kirkemusikk, religiøs kunst, katolsk velferdsarbeid og katolsk misjonsvirksomhet.

Det vil også bli holdt internasjonale utstillinger av religiøs kunst, av kunst i misjonslandene, av Øst-kirkenes liturgiske kunst. Dessuten vil Den katolske aksjon og de katolske velferdsorganisasjonene arrangere utstillinger.

MIKKELSMESS I NORSK FOLKELIV

Av dr. philos. Reidar Th. Christiansen.

St. Mikael selv, hans kirker og hymner og fester til hans ære hører fortiden til her i Norge. Men av en fortid blir der gjerne igjen ikke bare vitnesbyrd i skrift eller i bygninger, men også et levende refleks i folks minne, mer eller mindre levende, selv om denne refleks som her bare er et navn, en merkedag — *Mikkelsmess*.

Den kommer når det lir mot slutten av sommer-siden på primstaven, den gamle almanakken, like før vinterdag, Calixtus, den 14. oktober, da en vender staven og tar fatt på det lange seige vinterhalvåret. Nest sist i rekken står *Mikkelsmess*, med sitt tegn. Dette er vanskelig at tyde, skrev Munch i sin avhandling om primstaven. Noen leser det som en vekt, og mener det sikter til den vekten helgenene brukte til å veie menneskenes sjele, andre sier det er et meget nedslitt billede av helgenen selv, andre sier det er en egen form av et gammelt korsmerke, og nede på Agder kalte de det et lyster, og sa at det var tegn på at nå kunne en begynne å lystre etter fisk. Det er ikke likt heller på alle primstavene. På en av dem, en som for en gangs skyld er datert — til 1750 — ser det ut som et gammelt billede. Det er forresten den primstav som Ole Knudsen Dyrland tok med da han 1843 dro til Amerika, og nå ligger den i et museum der over i Statene!

Men uansett hva tegnet betyr, så er det *Mikkelsmess*, og dagen kalles så, sies det i en gammel norsk preken — «fordi den hellige Mikael, Guds engel, på denne dag viste sin kraft, idet han vandt seier over hedningene i den borg som kalles *Septonus*». Vi blir vel like kloke, den svære striden har vi ingenting hørt om, vi trengte å slå etter i de hellige menns sagaer for å få rede på det. Det var en helgen for strid og kamp, og det var vel ikke så merkelig det som fortelles i *Njåls* saga, om islendingen Hall, da han så presten *Tangbrand* lage seg til å lese *Mikaelsmessen* på dagen. Hall lovet ta troen om presten kunne garantere at han fikk Mikael til forsvarer — «Det lover jeg,» svarte *Tangbrand*.

Han har vel stått mer levende for folks sinn enn mange av de andre hellige menn og kvinner i dagenes rekke, og hans dag — 29. sept. — holdt seg som helg også etter det store trosskiftet. Kirkeordinansen påla prestene den dagen helst å preke om englene og de hensovede. Dagen var helg helt til festreduksjonen i 1772, og ennå lenge etter hadde den et eget preg, den var en av de «halvhellige» dagene de snakket om i *Setesdal*, — «*Dei las teksti og let arbeidet kvila. Presten maka med dei at det var ikkje heilag, og so sluta dei, men det var lengje fyr dei torde gjera noko dei hævheilage dagane*» — skriver *Skar*. Folk fortalte at det var den «vonde dronningji» som hadde avskaffet helligdagene. Kongen ville ikke, men så var det en dag det var gjestebud på slottet og da tok hun kronen av hodet hans og satte på sitt eget. Da hadde hun makten og gjorde som hun ville, og kongen satte hun i kjelleren — «og der sat han så lengje han var til». Også nordpå visste de dagen hadde vært helg. Den var en av «*avtikjendagane*» sa de. En fikk nok drive på med visse slag arbeid, men det

var likevel ikke som en vanlig virkedag og det var gjerne litt ekstra god mat — kokt kål og flatbrød med smør, til morgenmålet.

Men om minnet av helg snart er bleknet helt, er dagen blitt stående igjen som en viktig termin, et skille på høsten som svarte til påsken om våren. Det var et merke som satte skille i dagenes arbeide. Alt fra åkeren skulle være i hus i Mikeli, sa folk, ikke potetene, men de var jo noe nytt, og det var folk som mintes de kom. «Tek deg heller ein brødmole, og et ikke detta graset,» sa en eldgammel kone til en guttunge som tok seg en potet. Men på Hvaler sa folk at like etter *Mikkelsmess* skulle en ta til med potetene. Det var skurgraut den dagen både for husmenn og sjølvfolk, sa de i *Valdres*, rømmegraut, het det i *Sogn*, men noen spesielle skikker var det ikke med det. Fra en noe eldre tid, 1730—40-årene, forteller *Hans Strøm* fra *Sunnmør* at noen «forfegtere av gamle vedtegeter på *Mikkelsdag*, den gamle *Mikkelsdag* som stod dem bedre an end den nye, slaktede en sau og holdt et mål uden at ville lade sig merke med hensigten derved». Merkelig nok gjorde de det samme i *Skotland*. *Buskape*n merket dagen den og. Da skulle hesten på stallen om natten for første gang, sa folk i *Valdres*, ellers fikk en uhell med den etterpå. *Sauen* skulle sankes, og sæterstellet var forbi; det var en stor sjeldenhet om folk kunne sitte så lenge på setra som til *Mikkelsmess*. Det var fardag for tjenere, de skulle flytte kvelden før — iallefall «i avdags», eller dagen etter. Det meste av utearbeidet var over, folk fikk bedre tid, derfor var det tiden for marked og stevner. I 1870-årene i *Røldal* kom oppkjøperne vestfra for å kjøpe opp budrätten, «da var det gjestebod i kvart hus».

Merkedagen på *Mikkelsmess* er altså først og fremst praktisk, men den var merkedag også fordi den varslet om været, og her møter en igjen denne eldgamle tro om likevekten i årets værlag. Like lenge som det er frost og snø før *Mikkelsmess*, like lenge skal det rime og fryse etter *Gauksmess* (1. mai). Slik været er *Mikkelsmess* blir det til sommeren, og vinteren er nær — «om eg så ska krype, skal eg komme tri gonger i fjellet før *Mikkelsmess*», sa snøen. Merkene i «vintergutua», melkeveien var klarere enn ellers, en så sekkene og knutene, og kunne regne seg til om det ble snø før eller etter jul. I en gammel samling «bundereglar» snakkes det om «glubsnyet», første månen etter *Mikkelsmess*. En burde ikke slakte da, for kjøttet ble så udrygt i kok, heller ikke holde bryllup, en fikk ingen lykke med det.

Varsel er et fast merke og et fast akkompagnement til gammel helg, selv til en slik rent praktisk dag som *Mikkelsmess*, men betegnende nok gjelder dagens varsel mest været. Et annet drag som gjerne følger gammel helg er en mystisk, ren vak fornemmelse at det er noe rart på ferde. Det er et sterkt innslag ved jonsok og jul, men ved *Mikkels-*

mess er det litet eller ingenting av det, og det som er, er også rent praktisk, en viss engstelse for at noen skal ta av føret. Er det sønnavind Mikkelsdag, sa folk på Hedmark, kommer havfruen med kyrene sine og eter opp føret, derfor la en i stål til vern. Ute ved kysten sa de det var «urnautene» som kom opp av sjøen eller havuksen. Det er pussig å høre om havfruen, hun er vel i norsk folketro helst en halvletterær klisjé i sin evindelige pose med kam og børste, men der er en del sagn som viser at hun har vært mer aktiv. Når hun viser seg ved Mikkelsmesse er det ikke et tilfeldig påfunn, for i Midt-Sverige har en samme troen, ja det er dem der som har gått ut før soloppgang på Mikkelsmess og fått se disse dyrene utenfor låveveggen, og det var før i tiden folk som la ut litt før til dem for å ha resten i fred. Det er forresten rart å merke seg at iblant er det l e m e n han sender ut for å ta av føret. Det er noe rart ved lemen, de faller jo ned fra luften, noen har sett dem oppe i trær, og i Sogn hadde et par karer sett dem falle ned på Jostedalsbræen. De skulle komme fra Russland, sa noen, andre mente de var islandske mus, men forresten var det slett ikke urimelig at de egentlig kom fra sjøen og hørte havfruen til, slik de kunne gå rett på sjøen og legge på svøm — «dei kvinka so sårt før dei la seg på symm, men dei måtte iverg. Det ser ut til at det er ein som styrar dei øg» — hvorfor skulle det ikke være havfruen?

A ltså, selv om det er vette på ferde til Mikkelsmess er det bare for å skaffe seg før. Det er en underlig arv etter en gammel kirkefest, men saken er vel den at merkedagen Mikkelsmess ikke lar seg forklare bare som en degenerert helg, men som en fortsatt viktig termin fra eldgammel tid. En kan finne bevis nok i våre gamle lover. Det kunne angå kirken. Da betalte en Mikjålskorn til domen i Nidaros — en skjeppe for hver fullgård — det var til sjelemesser for de døde, men helst var det i vanlige, verdslige saker. Slik heter det i loven om kjøpmannsferd, det lyder nesten kjent — «det er oss bekjent at bønderne har vanskelig for å få hjelp i ånene, fordi alle vil dra på kjøpmannsferd og ingen gå med i slåtten, derfor skal det være forbudt å dra på slik ferd mellom jonsok og Mikkelsmess. I odelsaker må krav være reist før Mikkelsmess, og barn som er født mellom Mikkelsmess og jul må være døpt før jul. Har noen hedensk, dvs. udøpt barn (barnheider) i sitt hus til jul, skal han bøte». — Og slik kan en fortsette. Så dagen er termin fra gammelt av, og det er knapt nok helgenen det skyldes. Forholdet er vel det at St. Mikael's dag har avløst en eldre termin vinternatten, da vinteren tok til. Det er på Calixtus den egentlig er festnet, men den har hatt sin urokkelig gamle plass, og en skal huske på at kalenderreformen flyttet på Mikkelsmess, så den gamle Mikkelsmess, som visse gammeldage sunnmøringer ennå holdt seg til på Hans Strøms tid, kom nærmere det eldgamle skille mellom sommer og vinter.

En kunne få en ennå videre bakgrunn for dagen ved å legge merke til at den inntar en liknende stilling også i andre land, ikke bare i Danmark, Sverige og Finland, men også i Tyskland og i England. Det går oss altså likeens som når det gjaldt St. Mikael's kirker og hans kultus og legender: også ved Mikkels-

St. Olavslaget, Oslo.

Søndag den 18. sept. åpnet St. Olavslaget, Oslo, høstsesteret med å arrangere et møte for medlemmene i foreningslokalet.

Frammøtet var særdeles godt og salen var pyntet med høstblomster. Hans Høyærverdighet og flere prester var til stede.

Formannen, Dag Jensen, åpnet møtet og ga straks ordet til aftenens foredragsholder, pastor dr. G. Vranken, som holdt et meget fengslende foredrag med tittelen: «P a v e P i u s X I I, hans livsgjerning, hans fredsarbeid under krigen og utgravningene under St. Peterskirken.» Foredraget ble ledsaget av glimrende lysbilder.

Det hadde lykkes laget å få engasjert fru Randi Heide Steen som sang en rekke numre, akkompagnert av Wolfgang Olafsen. De høstet sterkt bifall og sangerinnen fikk overrakt en vakker bukett røde roser av formannen.

Etterpå var det selskapeleg samvær.

Mikkelsmess i Norsk rikskringkasting.

Torsdag 29. september var det M i k k e l s m e s s og Norsk Rikskringkasting sendte om aftenen ut et særprogram i anledning av denne merkedagen i gammel og ny tid i Norge. Programmet var utarbeidet av direktør Reidar Kjellberg ved Folkemuseet og dr. philos. O. M. Sandvik, og ble ved sendingen som strakte seg over en full time, kyndig ledet av sekretær Arne Altern i N.R.K.

Det ble innledet med et parti fra Draumkvedet, sunget av Peder Alhaug og med Kringkastings faste akkompagnatør Sigvart Fotland ved cymbalumet.

Kulturhistorikeren Henry Røsoch talte om den religiøskulturelle tradisjon omkring St. Mikael og henviste til professor Anders Bugges teori om forbindelsen mellom dommedagsframstillingene i Draumkvedet, vårt store visjonsdikt, og hovedportalen i den berømte valfartskirken Santiago de Compostela i Spania. Det var i det hele tatt et særdeles interessant stoff Henry Røsoch her la fram for lytterne, og særlig festet en seg vel ved hans teori om en Olavsdyrkelse o v e n p å den gamle Mikaelstradisjonen.

Etter Røsoch talte pastor Ivar Hansteen Knudsen om St. Mikael's plass i den katolske kirkes liturgi og illustrerte ved eksempler hvor populær Mikael's-vyrndaden er den dag i dag rundt om i den katolske verden.

Mellom de to foredragene ble det gitt noen musikalske prøver fra liturgien, der St. Mikael's skikkelse skimtes bak ordene. Det var «Sanctus», sunget inn for Kringkastingen i forbindelse med den liturgiske utstilling i Oslo i 1947 av sangere fra de katolske kirkekor i Oslo under ledelse av pastor dr. G. Vranken, samt «Offertorium» fra requiemessen, sunget av benediktinerne i abbediet St. Pierre i Solesmes i Frankrike.

Til slutt talte dr. philos. Reidar Th. Christiansen om Mikkel'smess' plass i norsk folkeliv, et foredrag vi er så heldig å kunne gjengi i dette nr. av St. Olav.

mess som merkedag havner vi i en felles internasjonal middelalderlig kulturkrets og forestillingsverden, den som kanskje har gitt norsk liv og levnet en større arv enn de fleste andre tidsrom..

Reidar Th. Christiansen.

Hva bør være det avgjørende for en kristen

når det tas standpunkt til tidens aktuelle spørsmål?

Hva bør være det avgjørende for en kristen, når det tas standpunkt til tidens aktuelle spørsmål? I *Le Monde* har det vært offentliggjort et referat av en diskusjon som i private former har funnet sted mellom *Sir Stafford Cripps* og Italias statsminister *de Gasperi* som ikke uten grunn er betraktet som etterkrigstidens største europeiske statsmann. Ifølge referatet kom *Sir Stafford Cripps* med følgende erklæring:

«Alt for lenge har vi sett på industrien som et område for privat foretaksomhet; for eiendomsretten til jord eller noe annen produksjonsmiddel forandrer det naturlige forhold mellom menneskene. For å overvinne denne fare må vi avskaffe all eiendomsrett som gir et menneske makt over et annet menneskes liv og legge den i hendene på en demokratisk stat.»

Statsminister *de Gasperi* ga følgende svar:

«De skaper et allmektig og upersonlig statsmaskineri som De aldri vil bli i stand til å begrense. I likhet med stalinismen kommer også sosialismen til å knuse mennesket Deres enorme statsmaskineri har ingen annen bremse enn moralen til de personer som dirigerer det, varigheten og holdbarheten av hver enkelts kristne respekt for andres frihet. De mener at dette allerede er oppnådd. Jeg for min del betrakter de oppnådde resultater i så henseende for ytterst skrøpelige, ja, så skrøpelige at jeg mener et kristent samfunns struktur bør ta sikte på å garantere den enkeltes frihet og det private initiativ.»

Sir Stafford Cripps står ikke alene. Han representerer den gruppe kristne sosialister i Underhuset som i juni i en brosjyre de kaller «Tro, håp og 1950» gjenntar sin overbevisning om at «for så vidt som den kristne tro overhodet har noe med politikk og sosiale spørsmål å gjøre tenderer den i sosialistisk retning».

Denne motsetning har en lang historie. Den store franske katolikk, greve *de la Tour du Pin*, har nedtegnet en opplevelse fra den tid den katolske sosiologi ble vakt til live igjen. Under en av de diskusjoner som forberedte *Pave Leo XIII's* store sosiale ensyklika *Rerum Novarum* ble han spurt om hvilket prinsipp den sosiale orden burde bygge på. Til dette hadde han svart: «På frihetens.» Og så forteller han videre: «Jeg så to store djevler i sort diplomatfrakk reise seg og forlate rommet i taushet. Jeg forstod at jeg hadde sagt noe dumt. Jeg burde visst ha svart «På rettferdighetens».» I dag er det jo ikke vanskelig å påvise at den gang hans venner «de store djevler» brødrene *Liechtenstein* tok avstand fra ham, var det langt større grunn til å legge hovedvekten på rettferdigheten enn det er i dag, 80 år senere. Det har vært i denne sosiale rettferdighets navn man har appellert til klassene i de forskjellige land. Og det har vært i denne sosiale rettferdighets navn man har reist det enorme statsmaskineri som statsminister *de Gasperi* snakket om. Og selv om det kan diskuteres om *de la Tour du Pin* hadde rett den gang han svarte «På frihetens», er det utvilsomt riktig at *de Gasperi* går inn for frihetens prinsipp i dag.

De er *de Gasperi* store fortjeneste at de kristne demokrater i Italia i dag har skaffet politisk flertall for president *Einaudis* liberale politikk. Det er den politikk som så hurtig har gjenreist landet etter det ruerende nederlaget. Det er utvilsomt at denne politikk har vært i samsvar med De forente staters politiske idealer; men den rettferdiggjøres av en klarsynt erkjennelse av at Italia hadde så små resurser, bortsett fra en intellindent og arbeidsvillig befolkning. *De Gasperi* forstod at det beste han kunne gjøre, var å gi nasjonens energi et så fritt slag som mulig.

Alle slags programmer ble laget i Italia under krigen av motstandsbevegelsens folk; de var inspirert av høysinnede motiver, men var de blitt fulgt, ville de ha paralisert gjenreisningen. De tok nemlig alle sikte på å gi staten rett til å kontrollere alt mulig. Og disse folk som faktisk heller ikke var i stand til å planlegge arbeidet av en slik innviklet beskaffenhets, ville bare ha oppnådd å se de negative og forarmende virkninger som alltid blir resultatet av den nedsatte energi som følger med en begrensning av det private initiativ.

Det er ikke vanskelig for politiske partier som har folkeflertallet bak seg, ved lovens hjelp å skaffe seg all den makt de har lyst på. Det er et ganske annet spørsmål, om de kan bruke denne makt fornuftig, eller i det hele tatt bruke den. For å ta et ekstremt eksempel er det intet som hindrer en slik regjering fra å nasjonalisere litteraturen og vitenskapen for så å forsøke å organisere frambringelsen av litteratur og oppfinnelser; men en regjering kan faktisk ikke frambringe enkelte menneskelige handlinger. Det meste den kan gjøre er å sørge for at forholdene blir lagt best mulig til rette for privat foretaksomhet. For så mange arter av menneskelig virksomhet er friheten den beste forutsetning, uten noe forsøk på å dirigere.

Svaret til *Sir Stafford Cripps* «i hendene på en demokratisk stat» betyr i virkeligheten i hendene på andre personer, og at historien — særlig vår egen tids historie — er full av beviser på at en politisk herre meget lett kan bli et uendelig meget større onde enn en som bare er økonomisk herre. Den makt en kapitalist har, er for intet å regne, jevnført med den en politisk fører har. Til og med i det forrige århundre, i kapitalismens glansdager, var kapitalistens handlefrihet sterkt begrenset. Det var meget lettere å få ham til å organisere seg mot en sammenslutning enn til å gi avkall på sin individuelle handlefrihet. Selv i demokratiske samfunn, hvor en politisk frihetstradisjon er vokset fram side om side med økonomisk frihet, erkjenner man i dag at staten som arbeidsgiver kan være meget uheldig både som monopolist og med hensyn til å bestemme opinionen. Arbeidere som før ofte hadde opinionen på sin side under arbeidskonflikter, ser seg i dag faktisk stemplet som dårlige samfunnsborgere som har gjort seg skyldig i usosial opptreden, om de lager «bråk». Det er et ironisk paradoks at de grupper og klasser som lettest undervurderer betydningen av friheten for dem selv

Som tidligere nevnt i St. Olav ble erkebiskopen av Bordeaux, mgr. *Maurice Feltin*, utnevnt til kardinal Suhard's etterfølger som erkebiskop av Paris.

Den nye erkebiskopen av Paris er født i den lille landsbyen Delle i departementet Belfort den 15. mai 1883. Hans far var notarius. Sin første undervisning fikk han hos benediktinerne på hjemstedet; senere ble han innskrevet ved Jesuitter-kollegiet i Dijon. Sine teologiske studier begynte han i 1902 ved presteseminarieret i Isay. I 1909 ble han ordinert til prest i Saint Sulpice. Hans første virkefelt som prest ble et utpreget arbeidersogn i Besancon, hvor han tjenestegjorde som kapellan. Ved krigsutbruddet ble han innkalt og tjenestegjorde under hele krigen i den franske sanitets transporttjeneste. Han avanserte til sersjant ved det 17. infanteriregiment. For utvist tapperhet ble han dekorert med *Croix de Guerre*, *Médaille Militaire* og *Æreslegionen*. Etter krigen gjenopptok han sin prestegjerning og ble i 1919 sokneprest i Giromagny. I 1925 ble han forflyttet til Besancon til sitt gamle sogn, men denne gang som sokneprest. I 1927 ble han utnevnt til biskop av Troyes og vigslet av kardinal Benet i Besancon den 11. mars 1928. Den 16. august 1932 ble han erkebiskop av Sens og i februar 1936 etterfulgte han kardinal Andrieu som erkebiskop av Bordeaux. Da han ble vigslet til biskop var han Frankrikes yngste overhyrde.

Utnevnelsen av mgr. Maurice Feltin til erkebiskop av Paris er hilst med stor glede og tilfredshet over hele Frankrike. Overalt hvor han har virket har han satt spor etter seg som sosial reformator. Da det akademiske år ble åpnet ved Universitetet i Bordeaux i 1944 holdt han en tale hvor han klart ga uttrykk for Kirkens holdning til bruken og misbruket av privat og kollektiv eiendom og til enkelte negative sider ved kapitalismen. Denne talen vakte den gang stor oppsikt.

Under den annen verdenskrig utmerket han seg ved sin uforferdethet og sitt mot.

Særlig oppmuntret han de «arbeiderprester» som var utdannet til å virke blant arbeiderklassen i bispedømmet, og tok seg særlig av de seminarister som tok på seg den ikke ufarlige oppgave å tjenestegjøre blant de franske arbeidere som ble utskrevet til å arbeide i Tyskland under krigen.

og andre, nettopp er de som har mest å vinne ved en vedvarende og ubrutt høyning av levestandarden. Historiens lære er at levestandarden høynes hvor det finnes noe som ansporer, sikkerhet og konkurranse.

Den store historiske gjerning til den generasjon som fulgte etter Den franske revolusjon og som i historiebøkene er betegnet som reaksjonær, var at den foreskrev og skaffet til veie det som var nødvendig for kapitalismens og liberalismens voksende krefter. Europa kunne glede seg over 30 års fred etter Napoleons fall, og etter alle urolighetene kunne menneskene igjen ta fatt på å dyrke jorden, reise fabrikker og drive handel over hele verden i den sikre overbevisning at deres barn ville nyte godt av det arbeid de gjorde. Det var den enorme tjeneste de konservative krefter i samfunnene ytet; og jo voldsommere forstyrrelsene og jo større risikoene er av kapitalismens dynamiske faktorer — kapitalismen er nemlig omskapende og ikke bevarende — av desto større betydning var det at det i samfunnet fantes et ele-

ment som ikke i første rekke var interessert i den økonomiske framgang, men i at sikkerheten, respekten for loven, eiendomsretten og arveretten ble opprettholdt.

Om den kristen setter friheten så høyt ut fra ønsket om å se det beste ved mennesket gjenspeilet i samfunnslivet og ut fra forståelsen av de faktorer som best bidrar til framskrittet — en side ved kloskapens dyd — er han også i stand til å betale den pris friheten krever. *Prisen er ulikhet i vilkårene mellom menneskene, yrkene, nasjonene og generasjonene.* Denne ulikhet framkaller anfall av knusende indignasjon hos materialistene, fordi de ser ulikhet i alt som angår mennesket. For en kristen derimot er den bare en del av et meget større bilde, hvor forskjellighetene måles med ganske andre mål. I motsetning til materialisten føler han seg ikke fristet til å utjevne hverken dyd eller lykke med materielle verdier. Han har også innsett hvor skrøpelig beskyttelsen av mennesket er i den moderne stat hvis veldige maskineri overvelder det.

Intervju

med «Katolsk Bok- og Bladsentral»

Rykter er nådd oss om et nytt katolsk foretakende som er startet i disse dager av to unge katolikker. Det er Katolsk Bok- og Bladsentral, og det lyder så interessant at vi oppsøker ekteparet Veslemøy og Erik Guldager for å høre litt om hvilket formål virksomheten har, hvilke planer og hvordan disse tenkes realisert.

— Katolsk Bok- og Bladsentral har det formål å spre opplysning om katolsk litteratur og katolske blader, og å yte service ved kjøp og abonnementsstegning, meddeler fru Veslemøy, som skal tegne foretagendets prokura. Norsk Katolsk Ungdomsforbund arrangerte i fjor høst en bokutstilling som ble sendt litt rundt i landet, og denne utstillingen og resultatene av den er et nytt vitnesbyrd blant mange om hvor stor interessen for katolske bøker i grunnen er også her i landet. Den har vist oss at der er et stort behov, men også at man i det store og hele ikke vet hvordan man skal få det dekket. Mange lengter etter bøker hvor de kan lese om deres tro og utvikle den. De færreste vet overhodet hvilke bøker som fins og hvordan de skal få tak i nettopp dem som de trenger.

— Akkurat, innskyter eksperten Erik, og det er det vi vil hjelpe på. Og samtidig legger vi ikke skjul på at vi ønsker å skape et nytt behov, større enn det vi dekker. For det er vår tro, likesom jo også erfaringen overalt viser det, at gode katolske bøker har en avgjørende betydning for et lands katolske utvikling. Man må kjenne sin tro til bunns for å bli virkelig katolikk, og bare den som kjenner sin tro og lever den kan virkelig være apostel.

— Og tenk på de spredtboende, enslige katolikker rundt omkring i landet, sier fru Guldager. For dem kan det ofte bety alt at de kan holde i hvert fall den kontakt med troen og trosfellene som det er å holde et katolsk blad eller lese en katolsk bok. Vårt land er stort, og vi må knytte bedre kontakter, for uten samarbeid når vi ikke vårt mål. Og der er så mange ikke-katolikker som ønsker å stifte virkelig bekjentskap med katolisismen. De vet bare ikke hvordan de skal få tak i bøker og hvilke som fins. Vi føler at der nå må gjøres noe for katolsk opplysning, og så gjør vi det.

— Men hvordan vil dere gjøre det?

— Å, vi har mange planer. Tiden vil vise hvor mange av dem som vil bli ført ut i livet. Bl. a. vil vi utarbeide kataloger, både spesialkataloger og samlede oversiktskataloger. Tenk f. eks. på en katalog for forlovede! Med andre ord en katalog over litteratur om det katolske ekteskap. Vil der ikke være god bruk for det? Men naturligvis vil hovedkatalogene bli mere almene, og for at det ikke skal bli alt for uoverkommelig, har vi i sinne å duplisere dem og sende dem ut i små hefter, slik at vi litt etter litt får alt det med som vi trenger.

— Og så naturligvis bokutstillinger, faller «prokuratoren» inn. Fra mange sider ble det beklaget ved den siste at der ikke var sakkyndig personale til stede som kunne gi uttømmende opplysninger om bøkene. Vi har derfor besluttet oss til å reise med selv. Vi vil kombinere det med ungdomsarbeid for å få størst mulig utbytte av reisene. Jeg er fremdeles medlem av Ungdomsforbundets styre og Erik er leder for Nordens Unge Katolikkers sekretariat, så vi har nok å snakke med de unge om.

— Og vi vil utarbeide lesesirkelplaner til bruk for de katolske foreninger. Og starte et utlånsbibliotek i Oslo. Og bistå menighetene rundt om med opprettel-

sen av små og billige, men effektive utlånsbiblioteker. Og mange, mange andre ting.

— Men tiden? Og pengene? Jeg ser nok av utgiftsposter, men ingen inntektsposter!

— Tiden har vi, for vår tid tilhører vår Herre, og vi tror at dette er den riktige måte for oss å tjene Ham på for øyeblikket. Pengene skal nok komme, hvis det er Guds vilje at arbeidet skal gjøres. Den første start er sikref oss ved en gave og vi håper at resten også skal komme. Ingen skal jo ha noe økonomisk utbytte av dette.

— Og hvor kommer bøkene fra?

— Vi vil bygge på et samarbeid med de bestående katolske boksalg. Vi mottar bestillinger fra hele landet og ekspederer dem videre til det boksalg som best og hurtigst kan effektivere nettopp den ordren. På den måten lettes arbeidet meget. Det vil bli langt enklere å få oppfylt et bestemt ønske når der er en sentral som «vet alt» om katolske bøker og blader. Vi vet ikke ennå. Men vi vet ikke så lite, og etterhånden vil vi vite ennå mere!

— Ja, og først og fremst å oppnå kontakt med alle katolikker i landet. Vi håper at de etter hvert vil finne fram til oss og bruke oss. Dessuten ønsker vi naturligvis å komme i forbindelse med ikke-katolikker som gjerne vil vite noe om troen, så vi kan skaffe dem de riktige bøker. Og våre trosfellers hjelp, både materiell, når den trengs, og forbønn som alltid trengs. Den er nødvendig hvis denne store og temmelig viktige oppgave skal lykkes for oss.

— St. Olav lykkønsker med starten og ønsker alt godt for framtiden. Har vi en plass på programmet?

— Det sier seg selv at St. Olav og de øvrige norske katolske blader har en stor plass der, og vi gleder oss til et godt og stadig samarbeid. Det kommende arbeidsår skal, såvidt vi kan bidra til å gjøre noe for det, komme til å stå i litteraturens og pressens tegn for det katolske Norge. BO-KENS og BLADETS APOSTOLAT er uunnværlig i vår tid, og en utvikling på det område vil ha vesentlige virkninger nå og framover i tiden. Uten et større, et stadig voksende kjennskap til vår tro og Kirkens arbeid kan vi ikke vente den framgang som er vårt og alle ansvarsbevisste katolikkers ønske.

ihk

ST. OLAVS

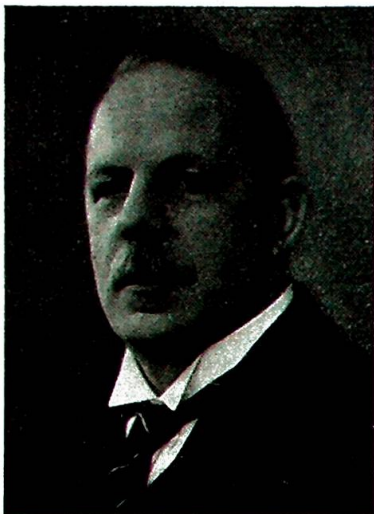
abonnementsaksjon

Vær med å fordoble opplaget: Skaff også Du St. Olav en ny abonnent!

En enkelt abonnent brakte forleden en liste på 10 nye abonnenter — og bebudet nye lister!

Ifjor satte vi rekord med 100 nye abonnenter. Hvor mange vil vi klare i år?

Fra 1. jan 1950 vil bladet koste kr. 12 pr. år, kr. 6 pr. halvår og kr. 3 pr. kvartal.

Dessverre var St. Olav ikke i tide underrettet om at fabrikkeier Leo Müller, en av våre kjenteste katolske personligheter, 22. september fylte 70 år. Mange er nok de som derved har gått glipp av å sende jubilaranten sine lykkønskninger og hilsen. Vi vil derfor på egne og på vegne av Leo Müllers store venneskare få bringe denne hilsen post festum og takke ham for alt han har betydd for de enkelte, for St. Birgittas menighet i Fredrikstad,

for norsk katolsk ungdomsarbeid og for Kirkens arbeid i det hele i vårt land.

Det smertes oss dypt samtidig med denne hilsen å måtte bringe det sorgens budskap videre som kort etter jubileumsdagen rammet familien Müller. 26. september døde deres sønn Dag Borg Müller som følge av en trafikkulykke som hadde skjedd ca. ti dager i forveien. Alle som kjenner familien Müller og den kjærlighet som knyttet sønnen Dag til hans foreldre og søsken vil vite hvor tungt sorgen i dag hviler over hjemmet.

Vi ønsker familien Müller styrkens og trøstens ånd like varmt som de har praktisert kjærlighetens, og lyser fred over Dag Borg Müllers minne. R. I. P.

ST. DOMINIKUS KLOSTER — OSLO

Velærverdige pater Finn Dominique Thorn er fra 1. oktober utnevnt til klosterets prior.

Velærverdige pater M. G. Vanneufville fortsetter som provinsialvikar for dominikanerne i Skandinavia.

Falske rykter om det russiske kollegium.

I den siste tid er det spredt mange falske rykter om Det russiske kollegium — Collegium Russicum — i Rom. Noen av disse rykter som er satt i omløp av Sovjet-propagandaen, hevder at kollegiet er en spionasjesentral, rette mot Sovjetunionen.

I anledning kollegiets 25-års jubileum tar Den katolske aksjons hovedorgan i Italia, «Il Quotidiano» standpunkt til disse falske rykter. Avisen slår fast at Collegium Russicum tjener den oppgave å forberede de prester som er fortrolige med det russiske språk og den østlige ritus til å bli redskaper til Det Guddommelige Forsyn for en åndelig gjenfødelse i Russland. Det er nødvendig for å få brakt det 1000-årige skisma mellom den sanne og den ortodokse kirke til opphør. Collegium Russicum utdanner også prester for alle de russere som lever spredt over hele kloden.

Etter nesten to års arbeid i kirken, haven og prestegården feiret St. Peters menighet 3. og 4. sept. fest for å uttrykke sin glede over alt som er blitt satt i stand. Alt mandagen i forveien kom pater Rommelse fra Hønefoss for å gi menigheten en åndelig forberedelse til den store begivenhet. De som bor langt fra kirken fikk den hl. messe hjemme hos seg, mens andre holdt på med det siste arbeid for å gjøre alt verdig og vakkert til kirkefesten. Onsdag 31. aug. tok retretten for menigheten til, ledet av pater Rommelse. Torsdag morgen holdt sokneprest Meeusen requiemmesse for alle menighetens avdøde og da rettrett-pateren dagen etter frambar messeofferet for de prester som hadde styrt St. Peters menighet siden grunnleggelsen, tok mange del og gikk til alters.

Fredag ettermiddag gikk så det norske flagget til topps for å varsle at nå tok festen til: Hs. Høyærv. biskopen, representanter for presteskaper og noen utenlandske gjester innfant seg og ble hilst velkommen. Biskopen vigset denne dag alterstenene til kirkens to sidealtere. Ved 19-tiden ble det folksomt på plassen foran kirken. Da skulle Biskopen tenne det to meter høye neonlys-kors som raker gode 25 meter over byen, ja, som kaster sitt grønnskjær ikke bare over dette vakre området av Halden by, men som kan skimtes like fra svenskegrensen.

Lørdag morgen ble hovedalteret konsektrert av Biskopen, assistert av soknepresten og prestene Le Breton, Rommelse og Taxt. I tilslutning til denne høytidelige handling var der sangmesse, og Biskopen frambar messeofferet for menighetens åndelige og timelige vel og vekst, og mange var med og tok del i messe og kommunion. Om aftenen var det mottakelse i prestegården. Blant gjestene var byens ordfører og rådmann, den nederlandske konsul i Halden, direktør Jarlsby, stortingsmann Carl P. Wright og fem pressen og håndverkerne og Oslo-ungdommen som hadde vært med og hjulpet i restaureringsarbeidet. Etter at gjestene under ledelse av sokneprest Meeusen hadde besett kirken, fortsatte samværet i prestegården, der soknepresten takket alle som hadde vært med og bidratt til at St. Peter kirke i Halden og anlegget for øvrig var blitt hva det i dag representerte. Der ble dessuten holdt taler av ordfører Toralf Olsen og konsul Jarlsby, der begge uttrykte sin beundring over resultatet og lovet fortsatt samarbeid i framtiden.

Festen nådde sitt høydepunkt søndag 4. sept. da pontifikalmessen skulle finne sted i den ny-restaurerte kirken. De samme gjestene som var med lørdag aften, var tilstede også nå. Det kirkelige flagg vaiet på flaggstangen i dag, og det ble ikke lite av en begivenhet for haldenserne å være vitne til den vakre prosesjonen med Hs. Høyærv. biskopen i spissen som i det herlige været gikk fra St. Josephs Hospital til kirken, der den første pontifikalmesse siden Reformasjonen fant sted. Biskopen holdt en gripende preken over skjønnheten i den katolske tro.

Den kirkelige del av festlighetene ble avsluttet med pontifikalandakt søndag aften. Soknepresten holdt festprekenen, og kirken var fylt til trengsel. Mektig klang «Magnificat» og tilslutt «Store Gud, vi lover deg» under kirkens hvelv. En ny merkepel i Kirkens arbeid i Norge var satt.

Innsender.

UTLANDET:

VATIKANET

De røde seminarierne.

Vi har itldigere i St. Olav omtalt den sidegren av Kominform som kalles Disinform, og hvis oppgave det er å disorientere opinionen i Vest-Europa og Amerika. Vi nevnte også at Disinform særlig vil legge sin elsk på religiøse sammenslutninger, og at det av den grunn utdannes falske pres-ter til propagandagenter på flere steder i Sovjet-Samvel-det og i Litauen.

Vatikanets kringkasting sendte helt nylig ut en melding om hvordan disse agenter utdannes. I Vatikanets melding heter det bl. a.:

Disse seminarier av hvilke det betydeligste ligger i en forståd til Moskva, mens andre er opprettet i Litauen for de agenter som skal virke i Nord-Europa, i Sibir for Det fjerne Østen, i Konstanza i Romania og i Feodosia på Krim, besøkes allerede av omlag 5 000 «seminarister». De under-vises av en teologisk gruppe innenfor Kominform, den s.k. Disinform, og utgjøres hovedsakelig av frafalne prester og tidligere seminarister.

Den første og viktigste oppgaven til Disinform er å skape strid og splittelse blant de troende ved å undergrave de kirkelige myndigheters autoritet, særlig Den hellige Stols, og å organisere «framskrittvennlige» kristelige reformbevegelser som angivelig skal tjene til å fremme en tilbake-venden til en slags evangelisk fattigdom som så kan føre til en kristelig kommunisme.

Vatikanets kringkasting opplyser at Disinform-agentene har fått anvisning på særlig å legge seg etter fattige, men ærgjerrige prester som ikke er enig med den holdning Kir-kens hierarki har inntatt, og som menes å kunne overbevi-se massene. Som de beste agenter betraktes de ledere av katolske organisasjoner og prester som hevder at Kirkens innflytelse bør holdes innenfor kirkebygningenes fire vegger, som ønsker at Kirken skal holde seg borte fra det offentlige liv og som fordømmer Kirkens angivelige samarbeid med kapitalismen.

Det heter videre i Vatikanets melding at Stalin ser på denne oppgave som overordentlig betydningsfull. Han skal ved en anledning ha uttalt at han ville være i stand til å risikere en ny krig, om han bare først kunne få knust Rom.

Planen om å opprette Disinform ble vedtatt ut på høs-ten i fjor.

Disinform virker helt hemmelig. Selv lederne av de lo-kale kommunistiske partier kjenner ikke de agenter som sendes ut av Disinform's hovedsentral.

Paven advarer fagforeningene mot å misbruke sin makt.

I en tale nylig til 1 200 representanter for den katolske fagforening i Belgia uttalte Paven bl. a.:

«Fagforeningene er oppstått som en spontan og nødven-dig følge av kapitalismen som har utviklet seg til et øko-nomisk system. Av den grunn har Kirken anerkjent fag-foreningene, likevel under forutsetning av at de søker å fremme en kristen orden i arbeidslivet.»

Paven nevnte deretter den fare som for nærværende på flere måter truer arbeiderbevegelsen. Den bebstår i fristelsen å misbruke en organisasjons maktkompetanse. Den er like så fordervelig som fristelsen til å misbruke privat-kapitalens makt. En organisasjons makt er ikke i seg selv et ordnende element. Både fortid og nåtid har bevist det-te. I dag som i morgen kan stabilitet bare utvikles på det naturlige grunnlag som Skaperen har lagt til rette. Derfor blir Kirken ikke trett av å anbefale utarbeidelsen av et offentlig-rettslig statutt for hele bedriftslivet, ja, for hele samfunnslivet.

CANADA

Forakten for religionen verre enn kommunismen, uttaler erkebiskopen av York.

I forbindelse med åpningen av generalsynoden til Den

anglikanske kirke i Canada uttalte erkebiskopen av York, dr. Garbett, at den alminnelige ringeakt for religionen i lengden vil føre til større ulykker enn selv kommunis-men. Likegyldigheten overfor kirken har skapt en atmos-fære hvor troen knapt kan ånde. Religionens annen store fiende er den ateistiske kommunisme som nå overskygger storparten av Øst-Europa. Kommunismen er en kampreligion som går fram med knebel og sverd og brer seg som en brann som etterlater seg ruiner av det som var frihet og rettferdighet.

DE FORENTE STATER

Kommunismen gjør verden moden for evangeliet, framholder kjent italiensk jesuitt-pater.

«Selv om kommunismen er et vesentlig onde og rettet mot Gud, gjør den verden moden for evangeliet.» framhol-der den kjente italienske jesuitt-pater Riccardo L o m b a r d i som samler veldige skarer omkring sin talerstol. Pa-teren er nå på foredragsreise i De forente stater hvor han fortsetter sitt korstog for Kjærlighetens Makt.

Det første vi må sørge for er at hver katolikk reformerer seg selv, uttalte pateren. Om vi blir som Gud ønsker at vi skal være, vil verden bli vunnet for Gud.

Menneskene må få vite at Gud ikke bare ønsker å frelse dem fra kommunismen, men fra hver eneste feil og synd, fra religiøs likegyldighet, fra moralsk korrupsjon, profes-sjonell uærlighet og sosial urettferdighet.

For å nå dette mål foreslår pateren at det skapes en ka-tolsk internasjonale hvor katolske førere fra alle land kan møtes og diskutere de problemer som i dag stort sett er overlatt til materialistiske eksperter.

ENGLAND

Kristelig bevegelse for Europas enhet.

I London er det dannet en kristelig forening for Europas enhet. Katolikker, anglikaner og protestanter er gått sam-men. Redaktøren til det kjente katolske uketidsskrift «The Tablet» representerer katolikkene.

Bevegelsen vil søke om å bli opptatt i Europa-bevegelsen.

Erkebiskop feirer jubileum.

Den 21. september hadde erkebiskopen av Liverpool, mgr. Downey, vært i sitt embete i 20 år. I løpet av disse år har han opprettet 32 nye sogn og sett tallet på den katolske befolkning i sitt bispedømme vokse fra 50 000 til 425 000.

FRANKRIKE

De franske kardinaler om dekretet mot kommunismen.

Kardinalen i Lille, Lyon, Toulouse og Rennes har sendt ut et hyrdebrev i anledning Pavens anti-kommunistiske de-kret.

Innledningsvis forklarer kardinalen meningen med de-kretet. Kirken er, framholder de, utsatt for de skarpeste angrep fra den ateistiske kommunisme. Det ble allerede slått fast av Pave Pius XI i ensyklikaen *Divini Redemptoris*. I dag opplever man det framfor alt i de stater hvor kommunistene er kommet til makten. Det tilkommer Paven å beskytte de troende som er forfulgt. Dette har han gjort i høytidelige protestnoter, særlig i kardinal Mindszen-ty-saken. Vidsynt som Paven er, har han uten frykt tatt kampen opp mot Kirkens fiender. Det er nå kommet så vidt at kommunistene truer Kirkens enhet og søker å skape en splittelse mellom de troende. Å forsøke å skille de troende fra Paven i Rom er ensbetydende med å ødelegge Kirkens enhet og å berøve den den kraftkilde som tilfører den Guds kjærlighet og veiledning.

I et annet avsnitt behandler kardinalene dekretets betydning for Frankrike. Det finnes katolikker i Frankrike som uttrykkelig bekjenner seg til materialismen og forneker sin tro. Den lille gruppe som gjør det, rammes av dekretet og ekskommuniseres. På den annen side finnes det mange katolikker som er medlemmer av det kommunistiske parti eller som understøtter det uten å ville fornekte sin tro. Og-så disse katolikker rammes av dekretet, ikke av ekskommu-nikasjon, men ved at de utelukkes fra sakramentene.

En tredje gruppe utgjøres av dem som fremmer den kom-munistiske propaganda eller som leser kommunistenes skrif-ter. Da det kommunistiske parti i Frankrike er et politisk parti som andre partier, mener mange velgere at de må be-fatte seg også med dette partis skrifter for å skaffe seg nød-vendig klarhet. Denne kommunistiske propaganda er en stor fare som man bare unngår ved å følge dekretets be-stemmelser.

I et tredje avsnitt vender kardinalene seg mot en feilaktig fortolkning av dekretet. For det første er det ikke riktig å påstå at Kirken deltar i et anti-kommunistisk kors-tog. Kirken vokter seg klokelig for å ta parti i kampen mellom kommunistiske og anti-kommunistiske krefter på det politiske og økonomiske område. Den ønsker ikke at dens religiøst begrunnede fordømmelse skal kunne misbrukes i en politisk og økonomisk kamp. — For det andre er det uriktig å påstå at Kirken har stillet seg på kapitalismens side. Kapitalismen er i like høy grad i mange av sine læresetninger et materialistisk system som strir mot kristendommen. Kirken tar standpunkt mot ethvert system som ikke søker å skape en sosial orden i Kristi ånd. For det tredje er det absurd å beskyldte Kirken for å stille seg likegyldig til arbeidernes nød og vanskeligheter. Mange arbeidere tror at det kommunistiske parti er det eneste som kan hjelpe dem til sosial rettferdighet. Men dette er en villfarelse, for også i det kommunistiske samfunn blir mennesket et redskap for profitten og berøves all frihet og verdighet. Særlig i de siste 50 år har pavene framholdt at arbeidernes stilling er uverdigg. I de kristne fagforeningene og i den katolske aksjon er både prester og legfolk opptatt med å arbeide for større sosial rettferdighet. Med sin faste holdning mot kommunismen ønsker Kirken å være arbeidernes beste støtte. Uten Gud er frihet et tomt ord. Ateismen som kommunismen er forankret i og som bestemmer alle dens økonomiske og sosiale bestrebelse, fører til ødeleggelse av mennesket. Til slutt heter det i hyrdebrevet: «Fordi Det Hellige Offisiums dekret forsvare sannheten er det for de kristne og dermed også for alle mennesker en handling av avgjørende betydning for menneskets frigjøring.»

Sjefredaktøren for La Croix avgått ved døden.

Den kjente katolske journalist og redaktør for det katolske dagblad La Croix, abbé Léon Merklen avgikk ved døden i Paris lørdag den 10. september.

Abbé Léon Merklen var født i Vosges i 1875 og ble novise hos augustinerne i 1896. Han hadde da allerede påbegynt sine teologiske studier ved Grand Séminaire i Nancy for å bli prest. Tre år senere ble han presteviet i Rom. Til 1913 var han lærer ved Louvain. Dette år ble han kapellan i Newhaven i England.

Etter noen tids tjeneste i England vendte han tilbake til Frankrike, hvor han ble redaktør av La Documentation Catholique som han gjorde til et uunnværlig kildekrift for dem som studerer Kirkens historie i vår egen tid. Men dette var bare hans første skritt i hans store arbeid for presens apostolat. I 1927 som var en vanskelig tid for Kirken i Frankrike, ble han utnevnt til sjefredaktør for La Croix og til direktør for La bonne Presse, dette mektige kompleks i Rue Bayard som ikke bare utgir aviser for forskjellige deler av Frankrike, men også bøker, skrifter og brosjyrer. Her i dette kompleks virket han i over 20 år. Under hans ledelse blomstret La Croix opp og ble den ledende katolske dagsavis i Frankrike. Abbé Léon Merklen interesserte seg også levende for de katolske journalister. I 1937 ble han president for Commission internationale des éditeurs de journaux catholiques. Han fikk også tid til å utgi flere bøker om forskjellige emner og deltok ofte både på nasjonale og internasjonale journalistkonferanser. Han var medlem av Union de Fribourg, av rådet til Société archéologique de France og av Commission générale des Semaines Sociales de France. Da han i mars i fjor feiret sitt 50-års jubileum som prest, ble han tildelt Æreslegionen for sine fortjenester av fransk presse.

Bergverksarbeiderne i Frankrikes kristelige fagforeninger samlet til kongress.

Under mottoet «For arbeidernes framgang i frihet og rettferdighet» ble det nylig holdt en kongress i Mülhausen i Elsass av 200 delegerte fra kristne gruvearbeiderforeninger i Frankrike.

Hovedinteressen samlet seg om spørsmålet om arbeidernes rett til andel av bedriftens overskudd. Med tilfredshet mottok man underretning om at en rekke bedrifter nå har ordnet seg slik at arbeiderne blir delaktige i gruenes overskudd. Selv om det økonomiske utbytte ennå ikke er stort, understreket man betydningen av den prinsipielle anerkjennelse av kapital og arbeide som likeverdige faktorer i det økonomiske liv.

Til spørsmålet om de nasjonaliserte bedrifter erklærte man at en ikke lenger fik slå seg til tåls med den høyst berettigede kritikk som var framkommet, men skride til handling. Det ble slått fast at det er i arbeidernes egen interesse at disse bedrifter ledes etter forretningsmessige synspunkter og prinsipper, og at den politikk som kommunistene hadde drevet måtte sjaltes ut.

For øvrig diskuterte man utviklingen av de kristne fagforeningene, problemet silikose og spørsmålet om sosialforsikringen.

Over 1 million kommunikanter i Lourdes i løpet av 4 måneder.

Mer enn en million troende mottok den Hellige Kommunion i mai, juni, juli og august.

Den 76. franske nasjonale pilegrimsferd til Lourdes fant sted i slutten av august.

HOLLAND

Hollands katolske arbeidere mot den kommunistiske terror.

Den katolske arbeiderbevegelse i Holland som teller mer enn 300 000 medlemmer har vendt seg til De forente nasjoners hovedforsamling i Lake Success og oppfordret den til å vedta en klar resolusjon mot krenkelsen i Øst-Europa av den menneskerettighetserklæring som ble vedtatt i Paris.

Det heter i protestskrivelsen at menneskeheten etter 5 års krig, forfølgelse og undertrykkelse lengter etter frihet, fred, velferd og lykke. «Men i Øst-Europa, i Russland og i de land som er behersket av kommunistene lider millioner uskyldige mennesker under en brutal terror. De forfølges på en rent barbarisk måte, pines og tortureres og rives ut av sine familier for å arbeide som slaver under umenneskelige forhold i kommunistiske arbeidsleire.

På vegne av organiserte, katolske arbeidere retter vi en inntrengende henstilling til Dem og ber Dem bruke all makt og innflytelse for å få klargjort for de kommunistiske makthavere hvis representanter tar del i hovedforsamlingens arbeid, at hele menneskeheten protesterer mot de uverdige forhold som folkene i Øst-Europa er tvunget til å leve under og uttaler sin moralske forkastelsesdom mot de personer som er ansvarlige for at disse forhold opprettholdes.»

IRLAND

Den nye nuntius.

Pave Pius XII har utnevnt mgr. Ettore Felici, erkebiskop av Corinthus, til apostolisk nuntius i Irland. Hans forgjenger i stillingen, mgr. Paschal Robinson, avgikk ved døden i fjor.

Mgr. Felici var nuntius i Beograd til verdenskrigens utbrudd. Han ble tvunget til å forlate Jugoslavia etter at landet var okkupert av tyskerne. Tidligere har han tjenestegjort som nuntius i Portugal og i Chile. Han er 68 år gammel.

ITALIA

Den 23. sosiale uke i Bologna.

Den 23. sosiale uke til de italienske katolikker fant sted i dagene fra 24. — 29. september. Ukens tema var: «Den sosiale sikkerhet.» De foredragsholdere som behandlet forskjellige sider ved dette tema kom fra det Pavelige Gregorianske Universitet, fra universitetene i Turin, Bologna, Padua, Rom og fra Det hellige Hjertes universitet i Milano.

Hensikten med valget av dette tema var å rette katolikkenes oppmerksomhet mot den mektige og uhyre viktige reformbevegelse som i dag gjør seg gjeldende i alle siviliserte land, og som tar sikte på å få alle klasser til å nyte godt av de økonomiske framskritt.

På grunnlag av den økonomiske og sosialvitenskapelige forsknings siste resultater tok uken standpunkt til de menneskelige og moralske problemer disse reformer har skapt. Den framholdt med styrke at samfunnets ansvar for menneskets velferd i bunn og grunn er en kristen idé.

SVEITS

Den katolske kvinnelige mot fødselskontroll.

Fra Freiburg i Sveits meldes det at Den internasjonale, katolske kvinnelige som teller 36 millioner medlemmer, har sendt følgende skrivelse til Unescos direktør, Torres Bodet:

«Unescos kampanje «Folk og ernæring» omfatter vi med den største interesse og noterer med tilfredshet at man vil søke å løse dette problem ved å øke jordens avkastning og ved å hitføre en rettferdigere fordeling. Samtidig beklager vi at det finnes andre som ikke ønsker å løse dette problem på denne måte, men foreslår å løse spørsmålet ved streng fødselskontroll. Vi har intet imot en fødselsbegrensning som skyldes personlig avholdenhet. Men den begrensning som er kommet til uttrykk av dem som går inn for fødselskontroll, står i den krasseste motsetning til den guddommelige lov. Derfor hever Den internasjonale, katolske kvinneliga sin stemme for av all kraft å protestere mot en slik måte å løse dette problem på.»

TSJEKKOSLOVAKIA

Det tsjekkoslaviske hierarkis betingelser for fred med staten.

Biskopene i Tsjekkoslovakia har sendt en skrivelse til den kommunistiske regjering i Praha hvor de erklærer at en forutsetning for gjenopptagelsen av normale forhold mellom Kirke og stat er at regjeringens anti-religiøse virksomhet innstilles og at det settes en stopper for kommunistiske tjenestemenns forfølgelse av Kirkens ledere.

Skrivelsen er undertegnet av alle tsjekkoslaviske biskoper, unntatt erkebiskop Beran. Biskopene understreker nødvendigheten av at Kirke og stat lever fredelig sammen og erklærer at de er forberedt på å føre kampen videre mot statens overgrep helt til det siste. Når det hersker uorden og kaos i Tsjekkoslovakia i dag, heter det videre i biskopenes skrivelse, skyldes det regjeringens undertrykkelses- og terrorpolitikk og ikke den katolske klerus angivelige motvilje mot samarbeid. Den katolske klerus kommer aldri til å nedlate seg til å inngå kompromisser i visse spørsmål. Selv om den katolske klerus har merket seg justisminister Cepickas erklæring som åpent innrømmer forfølgelsen av det katolske presteskop, er den beredt til å finne et grunnlag til samarbeid straks alle fiendtligheter overfor det katolske presteskop opphører.

Biskopene må, heter det videre, sikres full bevegelsesfrihet og regjeringen må anerkjenne biskopenes rett til å følge Kirkens og Den hellige Fars forordninger.

I et annet avsnitt protesterer biskopene mot beskyldningene om å stå i kapitalismens tjeneste. Det er ubetinget nødvendig, understreker biskopene, å sondre mellom kapitalisme og privateiendom. Biskopene går inn for sosiale framskritt, men også for individuell frihet og privateiendom. Kirken har intet felles med kapitalismen og bekjemper dens utskielser. Kirken lærer i virkeligheten sann sosialisme.

Reuters korrespondent i Praha gir i en melding uttrykk for den oppfatning at regjeringen i Praha ikke kommer til å godta disse betingelser som forhandlingsgrunnlag. I virkeligheten har man til hensikt å bringe presteskopet under statens kontroll så snart som mulig, heter det i denne melding.

TYSKLAND

500 000 katolikker samlet i Bochum på «Katolikkenes dag».

I begynnelsen av september var 500 000 av Tysklands katolikker samlet i Bochum i Ruhrdistriktet for å feire «Katolikkenes dag». Stevnet varte i 4 dager og ble en strålende manifestasjon av de tyske katolikkens vilje til aktivt å gå inn for å løse tidens mange og tyngende problemer og til å ta på seg de ofre løsningen krever.

Søndag den 4. september nådde sitt høydepunkt med Pave Pius XII's tale som ble overført fra Rom og sendt ut gjennom høyttalere.

Paven som imøtekom de tyske katolikkens eget ønske, talte om den sosiale orden. Talen ble holdt på tysk. Paven uttalte bl. a.:

«I biskop von Kettelers land vil ingen våge å beskyldte Kirken for ikke å beskjeftige seg med arbeidernes problemer, med hele det omfattende sosiale spørsmål.

Siden Vår forgjenger, Leo XIII, for omlag 60 år siden skrev ensykliskaen *Rerum Novarum* er det få spørsmål som i høyere grad har beskjeftiget Kirkens øverste ledere. De har gjort det de har kunnet gjøre for å bidra til løsningen av eller i det minste til å utjevne de sosiale motsetninger. Kirkens sosiale doktriner må bli den kristne samvittighets arv og omsettes i handling. Men den sosi-

ale nød krever ofre av alle. Disse ofre må bringes og bringes i dag. De tåler mindre å utsettes enn noensinne tidligere.

Kirkens sosiale program er basert på tre mektige moralske søyler: sannhet, rettferdighet og kristen nestekjærlighet. Å avvike så meget som en hårsbredde fra disse prinsippene vil Kirken aldri kunne gjøre. Den gir da heller avkall på øyeblikkelige propagandaresultater og skuffer heller dem som kjemper med lidenskap på begge sider. Kirken har alltid vært på deres side som søker å gjøre det som er rett og som trenger hjelp. Men den har aldri vært innstillet mot noen gruppe eller sosial klasse, den ønsker å gjøre vel mot alle medlemmer av samfunnet og staten.

Kirken vil ikke holde opp med å arbeide for at den tilsynelatende motsetning mellom kapital og arbeid, mellom arbeidsgivere og arbeidere forsvinner og går opp i en høyere enhet av organisk samarbeid i overensstemmelse med naturens lov.

Må Gud gi at den dag ikke er langt borte, da de organisasjoner som er reist i selvforsvar på grunn av et defekt økonomisk system, kan opphøre å funksjonere. Det er de tyske katolikkens oppgave å arbeide for at den dag snart må komme. Den fryktelige katastrofe som har rammet dere, har brakt menneskene meget nærmere hverandre. Forholdene ligger ikke ugunstig an.

Arbeidets verden må ikke tillates å falle i hendene på dem som forkynner gudløs materialisme. Alt som overhodet kan gjøres, må gjøres for å redde arbeiderne for Gud og Kristus. Skap i ditt eget miljø et åndelig hjem for unge arbeidere.»

Øst-tyske flyktninger demonstrerer.

Omlag 10 000 øst-tyske flyktninger var nylig samlet til et stort protestmøte i Berlin. Møtet var sammenkalt av Kampgruppen mot umenneskelighet.

Representanten for de øst-tyske flyktningene i Vest-sonen, dr. Gille, protesterte på vegne av hele menneskeheten og den siviliserte verden mot at 14 millioner tyskere på den mest umenneskelige måte er fordrevet fra områdene øst for Oder-Neisse-linjen. Og på vegne av hele det tyske folk protesterte han mot at Sovjetunionen ennå holder 2 millioner tyskere i krigsfangenskap.

Lederen av Kampgruppen mot umenneskelighet, dr. Rainer Hildebrand, slo fast at det et år etter Nürnberg allerede foreligger nye dødsoppgaver som bare kan jevnføres med oppgavene fra nazi-terrorrens siste år. Foruten 5,5 millioner tyske krigsfanger og flyktninger fra områdene øst for Oder-Neisse er 60 % av fangene i Sovjets konsentrasjonsleire i Øst-sonen sultet ihjel. Selv om kommunistene bedre har forstått å skjule sin terror enn nazistene kunne, bør spørsmålet om hvordan slike forhold kan oppstå, ikke forbli ubesvart.

UNGARN

Kardinal Mindszenty innlagt på sykehus?

To politiske flyktninger som er kommet til Wien fra Budapest forteller ifølge en melding fra ARI-byrået i Rom at kardinal Mindszenty er innlagt på et fengsels-sykehus i Budapest på grunn av sterkt nedsatt helbred. De hevder at de vet dette, da de begge har vært på det samme sykehus i Kozma-Utca 13. Kardinalen oppholder seg på rom 3 i annen etasje. Cellen er bare 12 kvadratfot stor og møblert med en jernseng, et kleskap og en vaskeservant. Døren til cellen er åpen dag og natt, unntatt de ganger kardinalen har legebisøk. Det skjer hver annen dag. Hver ettermiddag får han en luftetur i fengselsgården i to timer, ledsaget av tre agenter for sikkerhetspolitiet som er iført sivilt antrekk og som patruljerer utenfor hans dør uten opphør, når kardinalen befinner seg i sykecellen.

Flyktningene forteller videre at kardinalen nå er så svekket at han tilbringer tiden i fengselsgården på en benk, da han er for trett til å bevege seg, og at han når han tar noen skritt støtter seg til en stokk. Hans rygg er sterkt bøyd og munnen forvridt. Han gjør inntrykk av å være meget syk og uttrykket i øynene tyder på at han heller ikke er mentalt frisk.

I sin celle tilbringer kardinalen tiden med å lese og be. Han har ikke tillatelse til å ta imot besøk og er forbudt å tale med andre enn legen. De tre politimenn som er hans voktere skiftes ut hver tredje time av frykt for at de skal komme til å sympatisere med kardinalen.

FELLESBASAR

St. Olavslaget — St. Hallvardslaget, Oslo, i foreningslokalet Akersveien 5.

Søndag 9. okt.: Kwartett.
Onsdag 12. « : Husmorraften
Lørdag 15. « : Barneaften (kl. 17 — 20).
Søndag 16. « : Filmaften.
Onsdag 19. « : Korsang.
Lørdag 22. « : Barneaften (kl. 17 — 20).
Søndag 23. « : Underholdning v/ barn.
Mandag 24. « : Trekning (kl. 20).

Basaren er åpen kl. 19.30, om søndagene også etter høymessen. Støtt basaren.

NORGES KATOLSKE KVINNEFORBUND

feirer i år sitt 25-års jubileum og vil i den anledning avholde en minnefest i Oslo.

På stiftelsesdagen, den 23. oktober, (søndag) leses høymessen i St. Dominikus kirke for Forbundets avdøde medlemmer.

Mandag, den 24. oktober, kl. 19.30 arrangeres en festaften på Sta. Katarinahjemmet, Gjørstadgt. 8, hvor der også vil bli gitt en oversikt over Forbundets virksomhet i disse 25 år. Forøvrig kunstnerisk underholdning. Te og smørbrød serveres. Dessertbord.

Alle katolske kvinner er hjertelig velkommen, og ikke minst de som var med på å stifte Forbundet.

De som ønsker å bli med på festaftenen bes melde seg innen 15. oktober til frk. Sigrid Halle, tlf. 69 45 37. Kontingent kr. 5,—.

Ny utgave er utkommet

A. J. Lutz

DEN KATOLSKE RELIGION

fremstillet for moderne
protestanter

Hf. kr. 11,70,

Innb. kr. 15,50

Fåes hos bokhandlerne

OLAF NORLIS FORLAG — OSLO

PROGRAM

for

feiringen av Vår Frue Kirkes 50-års jubileum
i Porsgrunn

Søndag 30. oktober (Kristi Konges fest) kl. 19: Andakt med foredrag av pater Finn Thorn, (Oslo).

Mandag 31. oktober, kl. 7.45, 8.30 og 9.30 stille messe, kl. 19: Andakt med foredrag av pater Jan Olaf Ballin (Vejle, Danmark).

Tirsdag 1. november, kl. 7.45 og 8.30 stille messe; kl. 9.30 sangmesse; kl. 19: Andakt med foredrag av pater, Dr. Gerlach (Uppsala, Sverige).

Onsdag 2. november, kl. 7.45 og 8.30 stille messe; kl. 9.30 sangmesse; kl. 19: Andakt med foredrag av pater, Dr. Gerlach (Uppsala, Sverige).

Torsdag 3. november, kl. 7.45, 8.30 og 9.30 stille messe; kl. 19: Andakt med foredrag av pater Finn Thorn (Oslo).

Fredag 4. november (Bededag), kl. 7 stille messe; kl. 7.45 Prelatmesse og felleskommunion; preken av sokneprest Duin; kl. 9 og 9.30 stille messe; kl. 10.30: Høymesse med preken av pastor, Dr. I. Hansteen Knudsen; kl. 19: Andakt med foredrag av pater Jan Olaf Ballin (Vejle, Danmark); kl. 20: Menighetens jubileumsfest i Odd Fellow.

Lørdag 5. november, kl. 7, 7.30, 8 stille messe; kl. 9 requiemhøymesse for de avdøde i menigheten; preken av sokneprest Duin; kl. 10.30 stille messe. (I løpet av lørdagen møte for sentralstyret i St. Olavs Forbund.)

Søndag 6. november (Alle Helgens søndag), kl. 7 stille messe; kl. 7.45 Prelatmesse; kl. 8.30, 9 og 9.30 stille messe; kl. 11: Festhøymesse med preken av Hs. Høyærværdighet biskop, Dr. J. Mangers; kl. 14 fellesmiddag for menigheten og tilreisende i Parkrestauranten; kl. 18: Festandakt med Te Deum. —